

Kristiansund
kommune

Forebyggende plan for barn og unge i Kristiansund - vi skal være der barna er 2025–2029

INNHOOLD

1. INNLEDNING	3
1.1 Bakgrunn for planen	4
Nøkkeltall for barnehage.....	4
Nøkkeltall for skole	5
1.2 Overordnede føringer	6
1.3 Kommunale føringer	7
2. "VI SKAL VÆRE DER BARNA ER"	8
2.1 Prosess.....	8
2.2 Organisasjonsprinsipp og ledelse	8
2.3 Begrep i veikartet til "Vi skal være der barna er"	10
Huset - grunntjenestene i oppvekst.....	10
Klyngene - et geografisk områdeperspektiv	10
IKS - Innsatsteam i komplekse saker	10
Nærmiljøarenaen.....	11
Foreldreveiledning og foreldrestøttende tiltak	12
Begrepsavklaring.....	12
2.4 Høste effekter 2025-2035.....	14
3. DELMÅL OG TILTAK.....	15
3.1 Innledning	15
3.2 Dimensjon - sosial	15
Bærekraftsmål 3 - God helse og livskvalitet	15
Bærekraftsmål 4 - God utdanning	17
4. KUNNSKAPSGRUNNLAG	21
4.1 Nasjonale, regionale og lokale føringer	21
Internasjonalt nivå	21
Nasjonalt nivå.....	21
Regionalt nivå.....	23
Lokalt nivå	24
4.2 Hva er forebygging?	25
Universell, selektert og indikert forebygging.....	25
Risiko og beskyttelsesfaktorer	26

1. INNLEDNING

Barn og unge som skaper og lever meningsfylte liv er hovedmålet i oppvekstplanen for Kristiansund, som sammen med bystyrets vedtatte Handlingsprogram 2024–2027, er grunnlaget for Forebyggende plan for barn og unge i Kristiansund og omstillingen «Vi skal være der barna er».

Kristiansund kommune står nå i en større omstilling på grunn av endringer i demografi, kommuneøkonomi og oppvekstreformen. Vårt mål er sterkere fellesskap, å styrke laget rundt barna, økt fokus på forebygging, tidlig og samtidig innsats.

Forebyggende plan og omstillingsarbeidet skal styrke fellesskapene i barn og unges oppvekst og slik bedre den sosiale bærekraften fra svangerskap, via småbarnsavdelinger, klasserom, familier og lokalsamfunn. Vi vil med dette arbeidet også styrke ansatte som jobber til daglig med barn og unge. Med mer kompetanse og kapasitet i «Huset», styrker vi laget rundt barna og tilgjengeligheten for ansatte til tverrfaglig kompetanse og støtte.

Kristiansund kommune har gode tjenester for barn og unge, og det er et stort spekter av aktiviteter i frivillig sektor som inviterer til deltakelse og opplevelser. Undersøkelser som Ungdata, kvalitetsmelding for grunnskolen, folkehelseundersøkelser og kunnskapsgrunnlag fra kommunal og statlig rapportering viser at de aller fleste har en god oppvekst i Kristiansund og på Nordmøre. Likevel ser vi økende utfordringer hos barn og unge og flere familier med store hjelpebehov. Vi ser en økt digitalisering og utstrakt bruk av sosiale medier i stadig yngre aldersgrupper, sosiale forskjeller, økt utrygghet og skolefravær. Dette er tendenser som vi også ser i fylket og på nasjonalt nivå.

Planen er forankret i ny barnevernlov § 15-1, bystyrets handlingsprogram om omstilling «Vi skal være der barna er» og kommunens planstrategi 2024–2027. Planen har et tyngdepunkt i universelle tjenester for alle barn og unge, og ut av dette jobbes det med både selektert og indikert nivå med barn og unge som har større hjelpebehov. Slik sett har denne planen et bredere perspektiv enn kravet i barnevernloven § 15-1.

Forankret i barnevernlovens § 15-1 skal vi beskrive hva som er målet for arbeidet med å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsproblemer. Videre skal planen si noe om hvordan arbeidet skal organiseres, og fordeles mellom ulike tjenester i kommunen, og hvordan tjenestene skal samarbeide.

Det finnes kjente risikofaktorer for omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker. Det finnes også beskyttelsesfaktorer som bidrar til å dempe risikoen. Gjennom tiltakene i denne planen tar kommunen sikte på å redusere risikofaktorene og øke forekomsten av beskyttelsesfaktorer på tre ulike nivå av forebygging (les mer om dette i kapittel 2.3.6):

1. Universell forebygging – innsats rettet mot hele befolkningsgrupper, for eksempel alle barn og unge, uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko.
2. Selektiv forebygging – tiltak rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer.
3. Indikert forebygging – tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på utfordringer.

For å lykkes med et helhetlig forebyggende arbeid for barn og unge er vi avhengig av virkningsfulle tiltak på alle tre nivåer. Denne planen beskriver ikke alle tjenester i oppvekstsektoren, kultur, helse eller frivillig sektor. Vi peker på hvordan vi skal bli mer samordnet og bedre.

I denne planen er det seks mål som med tilhørende tiltak vil medføre en samordning av tjenester og en dreining til mer forebyggende arbeid og tidlig innsats. Disse målene er hentet fra Oppvekstplan for Kristiansund 2019–2027.

Planen har fått en utforming som er i tråd med alle planer i Kristiansund kommune der det er koblinger mellom FNs bærekraftsmål, kommuneplanens samfunnsdel, oppvekstplanens mål og temaplanens tiltak.

«Forebyggende plan for barn og unge i Kristiansund» bygger på kunnskapsbaserte metoder og tiltak, og på arbeidet i «Vi skal være der barna er». En oppsummering av arbeidet i «Vi skal være der barna er» kommer i kapittel 2. Planens handlingsdel med mål og tiltak presenteres i kapittel 3 og kunnskapsgrunnlaget for planen er beskrevet i kapittel 4. Planen inneholder både konkrete tiltak og retningsgivende tiltak som krever videre arbeid og utvikling.

1.1 Bakgrunn for planen

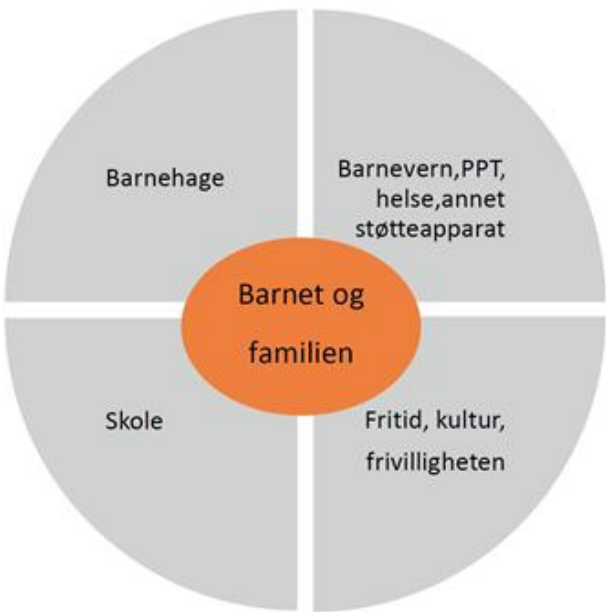
“Barn og unge som skaper og lever meningsfylte liv”.

For å nå hovedmålet trenger vi et samfunn som jobber sammen for barn og unge, både som enkeltmennesker og som fellesskap. Vi har et positivt menneskesyn og ressursperspektiv i møte med barn og unge, familier, kommunale tjenester og nærmiljøet.

“Vi skal være der barna er” er en tydelig retning for Kristiansund kommune sin oppvekstreform og kommuneorganisasjonens omstilling. Vi skal ha høy kompetanse og problemløsningsevne lavt i organisasjonen – der barna er. Vi skal styrke det samordna og virkningsfulle forebyggende arbeidet for barn og unge.

Alle nyere nasjonale reformer peker på å se helhet for barn og unge, fremme barns ressurser og mestring, mer forebygging, tidlig innsats, tverrfaglig kompetanse, koordinerte tjenester, og samarbeid med familier og nærmiljø.

Et premiss fra oppvekstplanen, er å se på barns oppvekst i sin helhet. Dette illustreres gjennom modellen under, der både familien, skole, barnehage, hjelpeapparatet og fritiden utgjør barnas oppvekstmiljø.

Nøkkeltall for barnehage

Vi har et bredt fakta- og kunnskapsgrunnlag for planen. Les mer om det i kapittel 4 og i lenkene vi henviser til i det kapittelet.

Antall barn i barnehagene i Kristiansund

Beskrivelse	Totalt i kommunen	Kommunal	Privat
Barnehager (antall)	14	5	9
Barn (antall og prosent)	1 044	458 (44 %)	586 (56 %)

Gjennomsnittlig antall barn per ansatt: 5,9.

Nasjonal bemanningsnorm: 6 barn per ansatt.

Innfrielse av pedagognormen i barnehagene i Kristiansund

71,4 % av barnehagene innfrir pedagognormen.

28,6 % av barnehagene innfrir pedagognormen med dispensasjoner.

Nasjonal pedagognorm: 14 barn over 3 år og 7 barn under 3 år per pedagog.

Tall per 15.12.2024.

Nøkkeltall for skole

Vi har et bredt fakta- og kunnskapsgrunnlag for planen. Les mer om det i kapittel 4 og i lenkene vi henviser til i det kapittelet.

Antall elever i skolene i Kristiansund

Beskrivelse	Elever totalt	Barneskole	Ungdomsskole
Elever (antall)	2 571	1 693	878

Totalt undervisningspersonale: 201,86 årsverk.

Andel uten godkjent utdanning: 4,45 årsverk (2,2 %).

Lærertetthet

Skoleår	Trinn	Lærertetthet
2024-2025	1.-4.	15,3 *
2024-2025	5.-7.	18,05
2024-2025	8.-10.	18,58

* Ved tellepunktet oktober 2024 hadde vi fire skoler som ikke fylte normen – alle avvik er rettet.

Nasjonal lærernorm: 15 elever per lærer for 1.- 4. trinn og 20 elever for 5.-10. trinn.

Andre profesjoner og fagfolk i skolen – laget rundt eleven

Kristiansund kommune hadde i 2024 til sammen 48,55 årsverk til elevrettet arbeid i skolen knyttet til andre fagfolk og profesjoner enn pedagoger/lærere. Dette er assistenter, fagarbeidere og miljøveiledere. Miljøveiledere er eksempelvis vernepleiere, sykepleiere og barnevernsutdannede. Disse årsverkene er fordelt på 97 ansatte.

1.2 Overordnede føringer

FNs bærekraftsmål

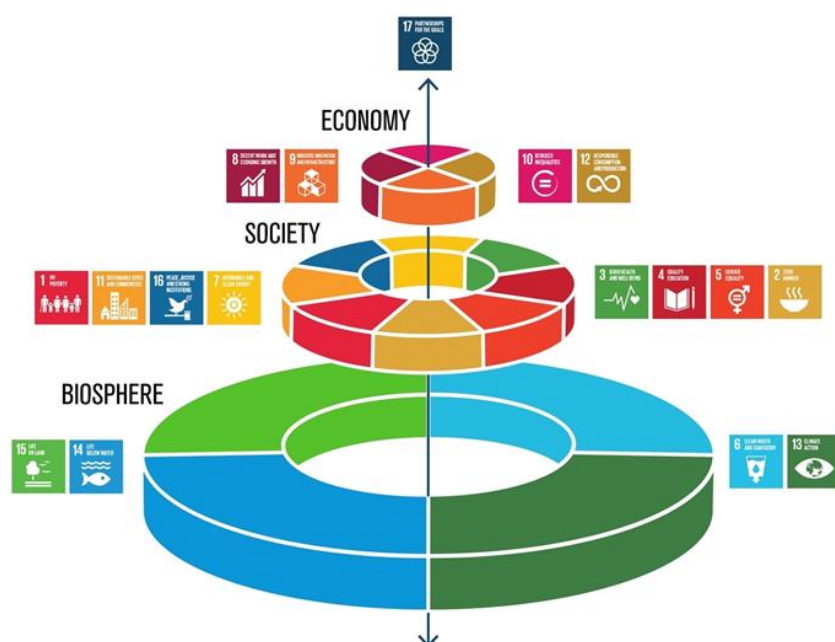
Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene består av 17 mål og 169 delmål som skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene er inndelt i tre dimensjoner – økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Bærekraftsmålene gjelder for alle land i verden, og regjeringen har forpliktet Norge til å arbeide for å nå målene.

Illustrasjonen viser FNs 17 bærekraftsmål.

Kilde: FN-sambandet

I utgangspunktet er alle FNs bærekraftsmål likestilte; ingen mål er viktigere enn andre. Bryllupskakemodellen viser at noen mål er mer grunnleggende enn andre. Modellen viser at de ulike bærekraftsmålene henger sammen og er avhengige av hverandre. Om vi skal bidra til en bærekraftig utvikling, kan vi derfor ikke bare velge oss ett mål og ikke bry oss om de andre.

Illustrasjonen viser bryllupskakemodellen inndelt i dimensjonene.

Kilde: Stockholm Resilience Centre

[Les om FNs bærekraftsmål på nettsiden til FN \(fn.no\).](https://fn.no/)

1.3 Kommunale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument og verktøy for helhetlig planlegging. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Kristiansundsamfunnet og kommunen som organisasjon. Planen danner utgangspunktet for hvordan vi skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

FNs bærekraftsmål samt kommunens verdigrunnlag utgjør rammeverket for utviklingen av Kristiansundsamfunnet og kommuneorganisasjonen. Åtte bærekraftsmål er valgt ut som de mest vesentlige, og disse danner utgangspunkt for følgende satsingsområder i kommuneplanen:

- God helse og livskvalitet
- God utdanning
- Ren energi til alle
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- Livet i havet
- Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
- Samarbeid for å nå målene

Illustrasjonen viser kommunens åtte utvalgte bærekraftsmål.

Kilde FN-sambandet

Bærekraftsmålene/satsingsområdene representerer de tre bærekraftsdimensjonene i bryllupskakemodellen og påvirker hverandre på ulike måter. Hvert område inneholder hovedmål og strategier for hvordan vi skal møte langsiktige utfordringer. Vi skal være både varm, klok, smart og modig i våre valg og handlinger mot et mer bærekraftig samfunn og organisasjon.

2. "VI SKAL VÆRE DER BARNA ER"

Kristiansund kommune står nå i en større omstilling, på grunn av endringer i demografi, kommuneøkonomi, oppvekstreformen og endringer i barns oppvekstvilkår. Vårt mål er sterkere fellesskap, å styrke laget rundt barna, økt fokus på forebygging, tidlig- og samtidig innsats.

Vi vil utvikle den kompetente førstelinjen ved å sikre og flytte kompetanse og kapasitet «der barna er», i oppvekstsektorens grunntjenester. Denne strategien er vedtatt i oppvekstplanen og i kommunens handlingsprogram for 2024–2027, og vil være retningen for oppvekstsektoren og samarbeidende sektorer i Kristiansund kommune, og regionale og statlige aktører.

2.1 Prosess

"Vi skal være der barna er" har blitt til gjennom Kristiansund kommune sin bredt sammensatte samskapingsprosess som har pågått over to år. Det har blitt utviklet et nytt og omforent veikart for å organisere og samhandle i tjenestene rundt og for barna, på de universelle arenaene i helsestasjonen, barnehagen, skolen og nærmiljøarenaen, uavhengig av barnas og familienes varierte behov. Omstillingsprosjektet og forebyggende plan har i stor grad sammenfallende tiltak.

Aktører som har deltatt i å skape veikartet er; alle enhetsledere i oppvekstsektoren, kommunalsjef oppvekst og rådgivere i kommunalsjefen sin stab, fagpersoner i enheter, hovedtillitsvalgte (HTV) i oppvekstsektoren, hovedverneombud (HVO) og Ungdomsrådet. Forankring er gjort på alle enhetsledermøter og faste møter med HTV og HVO. Ekstern veiledning i Oppvekstnettverk Nordmøre (ONN), Professor Øyvind Kvella NTNU, IMTEC ved Tore Skansen og Fagforbundet sentralt ved Unni Bjerregaard Moe. Det er utarbeidet interne rapporter for veikartets innhold, som legger grunnlag for tiltak i forebyggende plan og omstillingen "Vi skal være der barna er".

Informasjon og diskusjon er gjennomført av kommunalsjef på flere personalmøter i organisasjonen i tillegg til enhetsledere sine innledninger på egne enheter. Forankring er gjort i flere politiske organ i 2024 og 2025.

Vi gjennomfører en faglig sammenkoblingsprosess med læringsløyper i Oppvekstnettverk Nordmøre, lederveiledning fra universitets- og høgskolesektoren, internasjonal skyggepraksis i Erasmus+, og partnerskap i utvikling av Campus Kristiansund.

Alle medarbeidere i oppvekstsektoren (cirka 750 personer) deltok på fagseminar på Campus Kristiansund i november 2024. Der var også ansatte i private barnehager, Kristiansund FAU, HTV og HVO, Hovedutvalg for skole, barnehage og kultur og Ungdomsrådet invitert.

2.2 Organisasjonsprinsipp og ledelse

En bred deltakelse i prosessen skaper delt innsikt og ansvar. Det gjør at barn og unge som målgruppe framtrer mer tydelig for alle. Vi ser bedre hvordan ressurser brukes, hvordan de kan deles og kobles sammen på nye måter. En bred deltakelse utfordrer oss også. Vi opplever konkurransen om ressurser tydeligere, ulike lovverk kommer mer til syne for flere, og vi ser etablerte arbeidsmetoder som er mer eller mindre virkningsfulle, personavhengighet i tjenester, og kulturer i enheter og sektorer.

Gjennom "Vi skal være der barna er" retter vi søkelys på den grunnleggende og brede delen av oppvekstsektoren, der vi har våre største ressurser, der vi med fokus på barn og unge skaper felles innsats. Gjennom prosessen oppstår gjensidig forventning om endring, forbedring og gjensidig avhengighet for resultatoppnåelse. Dette krever både styring gjennom den hierarkiske linjen, men også effektiv koordinering i horisontale tverrfaglige strukturer. Fokus på barn og unge, felles mål og innsatsområder, ansvar, og tillit må prege organisasjonen.

Vi har identifisert grunntjenestene i oppvekstsektoren (helsestasjon, barnehage og skole) som "stedene" i organisasjonen der laget rundt barna samordner seg. Grunntjenestene betegnes som "Huset". Det er samtidig viktig å opprettholde høy faglig kvalitet i grunntjenestene sine primæroppgaver.

Organisatorisk opprettholder vi de klassiske hierarkiske styringslinjene i organisasjonen og i offentlig forvaltning. Men vi bruker moderne kunnskapsorganisasjoner sine kjennetegn og fortrinn, med høy kompetanse lavt i organisasjonen i "Huset".

I organisasjoner som er kjennetegnet av enkelt-profesjoner kan det føre til profesjonsdominans og domener. I denne omstillingen opprettholder vi grunntjenestene sine primæroppgaver, men fremmer rekruttering av flere profesjoner og fagfolk og mer systematisk tverrfaglig samarbeid ute i grunntjenestene. Da styrker vi grunntjenestene sin helhetstenking, kapasitet og problemløsningsevne "der barna er".

Ledelse er viktig, både for å opprettholde utviklingsretningen, samordning, beslutninger og for å nå resultat/mål. Tydelig ledelse blir særlig viktig når flere fagfolk fra ulike enheter skal jobbe sammen i "Huset". Det krever tydelige arenaer, roller og oppgaver, men også fleksibilitet og handlingsdyktighet. Hvis ikke kan dette bli uendelige dialogseminar uten framdrift og resultat.

Dette er de grunnleggende grepene vi gjør vi i omstillingsprosessen:

1. "Kristiansund" - vi skal nå et felles nivå for hele oppvekstsektoren i Kristiansund, samtidig.
2. Vi styrker grunntjenestene i oppvekstsektoren – de universelle tjenestene helsestasjon, barnehager og skoler (Huset).
3. Vi ser oppveksten til barn og unge under ett.
4. Kompetanse fremst i grunntjenestene:
 - Vår fremste kompetanse er nærmest barna og elevene og fremmer deres faglige og sosiale utvikling.
 - Grunnkompetanse og ansvarlighet hos den enkelte ansatte - ansvar for menneskesyn og menneskemøte (relasjonskompetanse).
 - Vi flytter kompetanse fra spesialiserte kommunale tjenester til grunntjenestene (Huset).
 - Vi hever kompetansen målrettet hos ansatte i grunntjenestene.

2.3 Begrep i veikartet til "Vi skal være der barna er"

I dette kapittelet vil dere lese om begrep og struktur som er veikart i arbeidet.

Huset - grunntjenestene i oppvekst

I Kristiansund har vi identifisert og vil styrke grunntjenestene i oppvekstsektoren. Dette er helsestasjon, barnehager og skoler. Kristiansund har definert dette som Huset. Huset er stedet hvor vi møter alle barn og unge. En av de store oppgavene har vært å kartlegge hvilken kompetanse det er nødvendig at husene har selv, for å kunne ivareta det som er forventet kvalitet i primæroppgavene, og i det tverrfaglige samarbeidet for å møte barns varierte behov.

Kriterier for å være "et hus" er at tjenester gitt i huset, er en del av det universelle tilbudet i kommunen, altså et tilbud for alle. Derav er helsestasjonen (helsestasjon for gravide og helsestasjon 0-5 år), barnehager, barneskoler og ungdomsskoler definert som hus, og arenaer som skal være "hovedsete" for kompetansen og tverrfagligheten vi ønsket å styrke – tverrfagligheten skal være der barna er.

Klyngene - et geografisk områdeperspektiv

I oppvekstplanen har Kristiansund tre definerte klynger – en områdesatsing - for sentrum, Nordlandet og Frei, som alle har barnehager, barneskoler og hver sin ungdomsskole. En del av omstillingen har handlet om å fordele ut til husene, den kompetansen som husene ikke har daglig tilgjengelig. Dette gjelder for eksempel PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste), opplæringsstjenesten, helsesykepleiere og barnevern.

Gjennom å etablere klyngene, og fordele ansatte og kompetansen som vi allerede har, mellom klyngene, vil det være enklere å vite hvem man skal forholde seg til, enklere å etablere varige samarbeidsrelasjoner, og man kan enklere se sammenhenger mellom utfordringer og tiltak man kartlegger i helsestasjon, barnehage, barneskole og ungdomsskole. Vi ønsker nå å sikre at alle husene, uavhengig av hvem som jobber der eller hvor de er lokalisert, får et likt tilbud. Vi vet at gjentakende samhandling bygger trygge samarbeidsrelasjoner, bygger kapasitet og at det i neste runde fører til økt sannsynlighet for å nå mål sammen.

Det har, også før omstilling, vært tilgang til tverrfaglige ressurser på de arenaer hvor barn og deres familier oppholder seg hver dag. Likevel har vi sett at avstanden mellom grunntjenestene og tverrfaglige ressursene har vært for lang. Dette fører til kødannelser hos de mer spesialiserte tjenestene som PPT og BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk). Vi har også sett at det er ulik grad av integrasjon i "Husene" av fagfolk fra samarbeidene tjenester. I vår omstilling skal ingen være "på besøk", en skal være en integrert del av et tverrfaglig arbeidsfellesskap i "Huset", og huset må være tilrettelagt for dette fysisk, med utstyr og arbeidsform med likeverdighet. Da vil den tverrfaglige kompetansemiksen gi nærhet, kvalitet og handling i rett tid.

Vi kan få pukkelkostander under omstillingen. Før behovet for spesialiserte tjenester blir redusert på grunn av bedre forebyggende arbeid, kan en få arbeidspress mellom individrettet arbeid og systemarbeid, mellom saksutredninger og operativt tverrfaglig arbeid, mellom samlet fagmiljø og desentralisert flerfaglighet. Vi må våge å prioritere i tråd med "Vi skal være der barna er". Det er viktig å vite at ingen fagmiljø jobber best alene.

Klyngene har også nærmiljø med boligområder, næringsliv, lag og organisasjoner. Slik kan vi få oversikt og sammenheng både faglig og i et geografisk område. Klyngene har ulike levekårsutfordringer.

IKS - Innsatsteam i komplekse saker

Vi vet at systematisk og godt strukturert forebyggende arbeid hjelper. Samtidig vet vi at vi må ruste oss for å kunne håndtere saker av kompleks karakter som hus og tverrfaglige klyngeressurser ikke greier å avhjelpe. En del av omstillingen er å organisere oss slik at vi kan samhandle og finne løsninger med samtidig og intensiv innsats så raskt som mulig når saker av kompleks karakter oppstår.

IKS skal være ett av svarene på hvordan et tverrfaglig kompetanseteam kan benyttes når kompleksitet krever mer spisset kompetanse enn den som til sammen finnes i hus og klynge. IKS'et skal iverksettes når det er et stort behov for samtidig og intensiv innsats for å kartlegge, veilede og iverksette tiltak for å avhjelpe og bistå laget rundt barnet med å finne de riktige løsningene.

IKS'et gis tilgang til å fordele ansvar og oppgaver, og kan hente inn kompetanse fra andre tjenester ved behov, slik at man kan iverksette intensiv og samtidig innsats når det er behov for det uten å være avhengig av henvisninger.

IKS'et vil bli ledet av kommunens SLT-koordinator (samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) og vil ha en kjernegruppe som er bredt sammensatt av ansatte fra ulike tjenester. Dette gjør vi for å sikre at man på et tidlig tidspunkt skal være i stand til å koordinere og fordele ansvar og oppgaver på en hensiktsmessig måte.

Kjernegruppa vil være sammensatt av faste fagfolk fra følgende tjenester/roller

- SLT-koordinator
- barnevern
- PPT
- NAV
- kommunepsykolog
- helsestasjon- og skolelege
- barnekoordinator
- kultur

Kjernegruppen opptre dynamisk i sin sammensetning ut ifra den enkelte saken/situasjon og skal videre mobilisere andre tjenester til koordinert innsats.

Etter en utprøvningsperiode vil sammensetningen og størrelsen av kjernegruppa evalueres.

Kjernegruppe - Hvordan besluttes det at en sak skal behandles av IKS

Beslutningen om å melde inn en sak til IKS ligger hos enhetsleder i husene. Saken meldes da inn til leder av IKS'et, som sammen med kjernegruppen skal prioritere hvilke ressurser som er mest hensiktsmessig at settes inn i en samordnet, koordinert og intensiv innsats knyttet til utfordringen huset står i. I slike tilfeller knytter utfordringer seg gjerne til en eller flere konkrete personer i et miljø.

Beslutningsmyndighet

Videre er et viktig moment for å kunne fungere tverrfaglig og intensivt, at denne gruppen innehar en viss myndighet til å fordele oppgaver på tvers av enheter. En av de største utfordringene knyttet til samarbeid på tvers av enheter handler om å fordele oppgaver ut fra lovverk, rettigheter og budsjetttrammer.

Når kjernegruppa har vurdert hvilke faggrupper som er aktuell inn i en sak bør henvendelsen til aktuell enhet gå direkte til enhetsleder, som deretter kobler på riktig fagressurs hos seg. Kjernegruppa kan ikke pålegge enheter at en konkret ressurs skal bidra eller at et konkret vedtak skal fattes, men de kan bestille at aktuell spesialisert kompetanse skal gjøres tilgjengelig. For at dette skal kunne fungere i praksis må alle enheter generelt dele målet med IKS, en forpliktelse som oppstår i tråd med denne planen, ved beslutning på enhets- eller kommunalsjefsnivå.

Fagfolk som er definert til å bli frigitt

Det er viktig at det settes av en økonomisk ressurs som ligger standby i enheten sitt budsjett til IKS. Ved hvert oppdrag skal IKS lage en plan for inngang og utgang av saken. Både inngangen og utgangen er koordinert med Huset og med ordinære tjenester. Vi vil anslå at IKS vil være involvert i 10–15 saker per år. Det skal alltid være kapasitet i IKS til å tre inn i saker på dette nivået.

Nærmiljøarenaen

Nærmiljøarenaen handler i hovedsak om å skape en mestringsarena og tilhørighet for barn og unge.

Nærmiljøarenaen tar utgangspunkt i at deltakelse i en organisert fritidsaktivitet har sterke forebyggende krefter, både gjennom mestringsopplevelser, tilhørighet, og gjennom å etablere "den ene" som kan utgjøre en forskjell for barnet/den unge. Nærmiljøet er en arena for både fysisk aktivitet og kulturell deltakelse, og aktiviteter her kan være en kilde til kreativitet, fellesskap, livsglede og mestring.

Konseptet nærmiljøarenaen bygger på en forståelse av at barnets nærmiljø utvider seg gradvis basert på alder. Barnet oppholder seg på skole og barnehage i store deler av sin våkne tid, og det er varierende grad av behov og tid til fritidsaktiviteter ut fra barnets alder. Når barnet blir større, blir også fritiden en større del av barnets dag, og behovet for en aktiv, inkluderende og meningsfull fritid blir sterkere.

Kristiansund kommune har definert at også fritiden til barn og unge er en viktig arena for arbeidet med barn og familier. På grunn av skolens naturlige samlingspunkt i skolekretsene og det potensialet disse lokalene og uteområdene har for å samle "landsbyen" rundt barnet, har arbeidstittel vært "Nærmiljøskolen".

Her har særlig arbeidet med landsbyprosjektet ved en av skolene vært en viktig bidragsyter, der skolen tilrettelegger for et sterkt samarbeid med FAU (Foreldrenes arbeidsutvalg) om å bruke skolens lokaler for å lage en gratis fritidsarena for barn i tilknytning til skolen.

Nærmiljøarbeidet inkluderer også foreldremøter med fokus på felles regler, informasjon om skjerm og søvn, og andre diskusjoner som letter foreldres rolle knyttet til grensesetting og samarbeid. Gjennom målrettede og planlagt gjennomføring vil foreldrene i løpet av noen år ha fått informasjon om en del av de viktige tema, diskutert det i foreldregruppa, skrevet samarbeidsavtaler, revidert avtaler ut fra barnets økende alder og selvstendighet. Dette anser vi som et foreldrestøttende tiltak.

Foreldreveiledning og foreldrestøttende tiltak

Foreldre og foresatte er de viktigst i barn- og unges liv. Og også foreldreskapet er i endring. Kommunale tjenester har omfattende kontakt med foreldre og foresatte, men vi mangler systematikk og helhet i dialogen - den er for fragmentert på temaer, arenaer og sektorer gjennom oppveksten.

Vi skal dreie fra å jobbe med tertiær- og kvartærvansker til å ha fokus på med primær- og sekundærvansker. Dette vil si at vi skal ikke lenger i hovedsak jobbe med symptomer på barns vansker, men skal i større grad jobbe forebyggende sammen med foreldre og barn før symptomene oppstår. Dette innebærer å iverksette tiltak så tidlig som mulig, og at tiltak som iverksettes er kunnskapsbaserte på selektert- og indikert nivå.

Begrepsavklaring

Foreldreveiledning kan deles inn i ulike tiltak, som alle vil virke foreldrestøttende. Derfor brukes dette begrepet som paraplybegrep knyttet til arbeidet med å styrke foreldrene i deres omsorgssituasjon. Deretter kan man sette inn tiltak på universelt, selektert og indikert nivå.

Begrepet foreldrestøttende tar utgangspunkt i konseptet om "stillasbygging" rundt barns læring og utvikling. Konseptet tar utgangspunkt i at barnet, i dette tilfellet foreldrene, har høyere evne til å løse oppgaver og lære, hvis de får støtte ut fra deres nivå, enn det de klarer alene. Dette gjelder også foreldre. Foreldre som har støttende funksjoner rundt seg, har større mulighet til å løse utfordringer i sin omsorgssituasjon og gi adekvat omsorg ut fra situasjonen, enn foreldre uten slikt nettverk og støtte. Støttetiltakene må dimensjoneres ut fra utfordringsnivå.

Universelt nivå

Dette nivået favner alle foreldre til barn fra 0–16 (18 år). Det er her vi skal møte alle, og alle skal nås via felles arenaer. Her skal foreldre komme sammen, bli kjent, diskutere med hverandre, få informasjon og bli veiledet. Det er da viktig å ta med seg kunnskapen om at foreldre kommer i alle former, med all sin erfaring og bagasje.

Alle foresatte stiller i utgangspunktet på likefot. Da må man møtes, og møte hverandre med åpenhet, raushet og nysgjerrighet. Vi må skape universelle arenaer der foresatte kan være trygge. Innenfor det universelle nivået kan man også dele opp innsatsen i ulike kategorier innsats.

Foreldreinformasjon:

- Gjennom å gi samme informasjon til alle foreldre, gis det et likt utgangspunkt for å kunne reflektere sammen og eventuelt ta beslutninger rundt tema som for eksempel søvn, skjerm, sosiale medier og foreldrestil.
- Det jobbes med en liste over tema som er ønskelig i foreldremøter i barnehage og skole.

Nettverksbygging:

- En del tiltak vil kunne styrke foreldrene gjennom å bidra til å skape nettverk med andre foreldre, frivillighet og andre som kan bidra. Et eksempel på dette er ESL (Etter Skole Lek), der foreldre møtes til annerledes aktiviteter enn ordinære foreldremøter.
- Foreldreavtaler: Gjennom å bruke foreldremøtene til å først informere om alle barns utvikling og behov, og deretter diskutere dette, kan foreldre enes om noen felles rammeverk for oppveksten til barna i klassen.
- Etablering av møteplasser mellom foreldre og støttepersoner i nærmiljøet. Koble på frivilligheten.

Kartlegging og observasjon:

- En del av strategiene rundt denne omstillingen handler om å kartlegge og observere hvem som har behov for tiltak på universelt, selektert eller indikert nivå. Disse observasjonene gjøres på det universelle nivået av tverrfaglige aktører.

Foreldreveiledning på universelt nivå:

- Foreldreveiledning kan være et tilbud til alle foreldre (på universelt nivå, at tilbudet gis til alle foreldre) på universelle arenaer, og slik at det ikke kreves vansker for at tiltakene skal iverksettes. Dette kan være en blanding av foreldreinformasjon og foreldreveiledende tiltak. Eksempelvis fødselsforberedende kurs, ICDP (foreldreveiledningsprogram) i barnehage og skole, eller rådgiving som gis i foreldresamtaler i skole eller barnehage.

Selektert nivå

På dette nivået ligger rundt 10–15 % av barna. Her er det etablert en bekymring eller et problem som kan løses på gruppe- eller individnivå.

- Tiltak på dette nivået vil skulle være samordnede og intensive, og iverksettes på et adekvat nivå ut fra problemet som skal adresseres. Her tas utgangspunkt i at tiltakene vil være virkningsfulle og bidra til at barnet og familien vil få hjelp til å løse utfordringer som mulig kan utvikle seg til å bli større over tid.
- Her vil hovedvekten av innsatsen skulle ligge på små barn og foreldreveiledning.
- Tiltak innenfor selektert nivå kan også være foreldrestøttende i form av nettverksbygging, gruppetilbud, og hjelp til å bygge foreldresamarbeid, og kan sees i sammenheng med andre tiltak.

Foreldrestøttende tiltak bør bære preg av raushet og med en grunntanke om at vi alle er forskjellige.

Indikert nivå

På dette nivået ligger rundt 8–10 % av barna. Her vil man ha etablerte vansker, og et av målene med å iverksette tiltak på dette nivået vil være å forhindre forverring av situasjonen.

Tiltak på dette nivået er ofte mer ressurskrevende, krever individuell oppfølging og vil i større grad kreve samordning med andre tjenester og tilbud. Her vil koordinering og samtidig innsats være nødvendig for å raskt kunne bidra til å finne gode tiltak for de aktuelle familiene.

2.4 Høste effekter 2025-2035

Vi har sagt at vi ikke skal spare ressurser i inngangen til omstillingen, men vi skal spare det i utgangen med tanke på bedre levekår for barn og unge.

Forventede effekter for barna

- Oppleve mestring og trivsel gjennom mer variert og tilpasset opplæring.
- Oppleve i større grad at de er inkludert og del av et fellesskap som gjør at de får muligheten til å leve et meningsfylt liv.
- Rett hjelp tidligere til barn og familier.
- Økt grad av medvirkning ved å involvere barn i større grad i prosesser og beslutninger.

Forventede effekter for de ansatte

- Oppleve mer mestring og støtte i arbeidshverdagen.
- Reduserte belastninger og lavere sykefravær ved mer tverrfaglig kompetanse og støtte tilgjengelig i "Huset".
- Økt profesjonsmangfold og kompetanse i "Huset" gir større muligheter for å løse saker på lavest mulig nivå.
- Tilbud om kompetanseheving på ulike nivåer.

Forventede effekter for kommunen

- Trygge og kompetente ansatte som trives og kjenner at de har de verktøyene og den støtten de trenger for å stå støtt i jobbene sine.
- Redusert behov for enkeltvedtak.
- Redusert turnover og sykefravær.
- Styrke kommunens og regionens omdømme.

Milepæler og evaluering

Planperioden for denne planen er 2025–2029. På ordinær måte skal temaplanen evalueres. Ved iverksetting av planen har bystyret fattet følgende vedtak: "*Planen skal inneholde oversikt over tidspunkt for evaluering av effekten av forventede mål.*"

Administrasjonen utarbeider en milepælsplan for alle tiltak. Disse blir fortløpende registrert og evaluert samlet i tråd med evaluering av planen.

Kristiansund kommune ønsker å knytte til seg forskningsmiljø for å kunne dokumentere endring og effekter av omstillingsarbeidet "Vi skal være der barna er" og forebyggende plan. Dette er også viktig for å ha kunnskapsbaserte praksiser.

3. DELMÅL OG TILTAK

3.1 Innledning

Dette kapittelet inneholder mål hentet fra oppvekstplanen til Kristiansund kommune og knytter disse opp mot aktuelle bærekraftsmål. Vi synliggjør endringer i organisasjonen for å bedre kunne samkjøre tjenestene, øke kompetansen nært der barna er, utnytte potensialet i samhandling med mål om å redusere risikofaktorer, og øke antallet beskyttelsesfaktorer.

Tiltakene er i all hovedsak endringer i arbeidsmetoder og ressursfordeling i og mellom enheter og sektorer, innenfor eksisterende økonomiske rammer. Det er forankret i utredninger og prosesser i omstillingsarbeidet med "Vi skal være der barna er".

3.2 Dimensjon - sosial

Sosial bærekraft handler om å bygge samfunn som er rettferdige, inkluderende, og gir alle mennesker muligheten til å leve verdige og meningsfulle liv.

Kommunen har i planperioden valgt å ha fokus på bærekraftsmål 3, 4, 7, 11 og 16.

Illustrasjonen viser de utvalgte bærekraftsmålene innenfor den sosiale dimensjonen.

Bærekraftsmål 3 - God helse og livskvalitet

Hovedmål 6 - Vi skal arbeide helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom

Delmål 1 - Alle barn og unge opplever at de er inkludert og del av et fellesskap, som gjør at de får muligheten til å leve et meningsfullt liv

Tiltak 1.1 - Nærmiljøskolen

I Kristiansund anerkjennes skolene som en naturlig møteplass etter skoletid, og er en arena hvor man gjennom samarbeid med foreldre, frivillighet og kultur, kan skape lavterskel møteplasser for både barn og foreldre.

Rensvik barneskole har etablert "Landsbyskolen" som er i god drift, og Allanengen barneskole har startet et godt samarbeid med frivilligheten. I 2026 utvides tilbudet til å også gjelde Folkeparken skole og Frei ungdomsskole. Det jobbes også for å etablere en pilot i samarbeid med kulturskolen i Nordlandsklyngen.

Tiltak 1.2 - Fokus på fysisk aktivitet

Gode levekår, god helse, livskvalitet og trivsel henger sammen.

Fysisk aktivitet er viktig for barn og unge fordi det bidrar til god helse, trivsel og læring. Gjennom regelmessig bevegelse styrkes både muskler, skjelett og hjerte, og det forebygger overvekt og livsstilssykdommer. Samtidig har fysisk aktivitet en positiv effekt på konsentrasjon, læring og psykisk helse, og kan redusere stress og uro i hverdagen. Lek og bevegelse gir også gode muligheter for å utvikle sosiale ferdigheter, samarbeidsevner og opplevelse av mestring.

Nasjonale føringer understreker betydningen av dette. Helsedirektoratet anbefaler at barn og unge er fysisk aktive minst 60 minutter hver dag, med variert aktivitet som styrker utholdenhet, muskler og skjelett. Også Folkehelsemeldingen (Meld. St. 19, 2018–2019) framhever fysisk aktivitet som en av de viktigste faktorene for å fremme helse, livskvalitet og sosial utjevning.

Vi skal ta vare på og utvikle barn og unges omgivelser og nærmiljø for å sikre at de har muligheter til å drive med ulike former for lek og aktivitet, både ut ifra egne initiativ og ulike organiserte aktiviteter.

I Kristiansund har vi et stort mangfold av ulike organiserte aktiviteter som barn og unge kan delta på, samt at vi har mange ulike opparbeidede friluftsområder som innbyr til ulike former for fysisk aktivitet.

For å sikre at vi har et breddetilbud som treffer flertallet av barn og unge er vi avhengige av samarbeid på tvers av sektorer og med frivilligheten.

Tiltak 1.3 - Sette arbeidet med barn i fattige familier i system

Det skal sendes en helhetlig søknad fra Kristiansund kommune til BUFDIR høsten 2025 for å søke om midler. Kristiansund kommune samkjører og prioriterer hvilke tiltak som skal omsøkes til BUFDIR sin tilskuddsordning "Inkludering av barn og unge", på en måte som er i tråd med strategiene i denne planen. Tiltakene skal være samskapt med representanter fra tjenestene nærmest barna. Forvaltningsrevisjonens rapport fra 2024 skal også legges til grunn for arbeidet.

Oppstart 2026.

Tiltak 1.4 - Informasjonsbrosjyre om fritidstilbud for barn og unge

Det skal utarbeides et informasjonshefte med oversikt over fritidstilbud for barn og unge i Kristiansund kommune som skal deles ut ved skolestart. Heftet utarbeides i samarbeid med kulturavdelingen.

Delmål 2 - Vi er i stand til å iverksette tiltak tidlig**Tiltak 2.1 - Satsing på barn 0–3 år**

Kristiansund kommune skal satse på tidlig forebygging, og styrke våre hus som jobber med aldersgruppen 0–3 år. Dette medfører å styrke kompetansen, og styrke den tverrfaglige innsatsen for denne aldersgruppen.

Satsingen tar utgangspunkt i utviklingspsykologisk forskning som peker på at man kan se og behandle mulig skjevutvikling tidlig, og bidra til at barn, familier og laget rundt barna, tidlig får verktøy til å styrke barnets emosjonelle-, sosiale- og kognitive utvikling.

Tiltak 2.2 Innføre metoden "Rett hjelp tidlig"

"Rett hjelp tidlig"-metoden (Kvello-modellen) er utviklet for å jobbe systematisk på individ- og systemnivå i barnehager for å sikre godt tilrettelagte barnehagetilbud og å tilby bistand til barn i en tidlig fase av en mulig utvikling av vansker. Tiltaket skal også forhindre lang avstand mellom barnehage og hjelpetjenester. Tjenestene skal "være der barna er".

Oppstart 2026.

Tiltak 2.3 - Videreutvikle systemarbeidet på skole

Et flerfaglig blikk, som modell skissert for barnehage i punkt 5.2, er ønsket og dels planlagt inn i 1. trinn, 5. trinn og 8. trinn.

Bærekraftsmål 4 - God utdanning

Hovedmål 8 - Vi skal ha samordna og virkningsfulle forebyggende tjenester for barn, unge og familier

Delmål 3 - Vi samarbeider tverrfaglig og flerfaglig, og har barn og unges livsmestring i sentrum

Tiltak 3.1 - Omstilling - hus, klynger, IKS og nærmiljøarenaer

Kristiansund kommune har jobbet med omstillingen “Vi skal være der barna er” over lengre tid, og har definert fire strukturelle grep som skal bidra til bedre samhandling.

Vi identifiserer og beskriver grunntjenestene som “Huset”. Vi skal skape en geografisk områdesatsing og nettverksstrukturer med utgangspunkt i “Klynger” for å bidra til å skape gjentakende samarbeidsrelasjoner mellom profesjonelle aktører, og klare å se oppveksten i helhet fra barnehage til ungdomsskole. Vi skal etablere et “Innsatsteam for komplekse saker” (IKS), og vi skal jobbe med “nærmiljøarenaene skoler og barnehager” for å kunne etablere nettverk og inkludering også på barnas fritid.

Les mer om dette i kapittel 2 – «Vi skal være der barna er».

Iverksettningstidspunkt: 2025.

Tiltak 3.2 - Foreldrestøttende tiltak

Foreldrestøttende tiltak brukes som et paraplybegrep knyttet til arbeidet med å styrke foreldrene i deres omsorgssituasjon. Foreldre som har støttende funksjoner rundt seg, har større mulighet til å løse eventuelle utfordringer i sin omsorgssituasjon enn foreldre uten slikt nettverk og støtte.

De foreldrestøttende tiltakene som vi ønsker å videreutvikle og ny-etablere må dimensjoneres ut ifra utfordringsnivå og vil variere fra universelle tiltak for alle foreldre, til selekterte tiltak for en gruppe foreldre og indikerte tiltak rettet mot den enkelte forelder/foreldrepar.

- Foreldreinformasjon – utarbeide en liste over tema som det er ønskelig at foreldre skal få informasjon om på foreldremøter i helsestasjon, barnehage og skole. Det skal etableres en felles tematrapp fra 0–16 år for alle foreldremøter.
- Nettverksbygging – mellom foreldre, med frivilligheten, etablere møteplasser, gjøre avtaler. Nærmiljøskolen skal jobbe med dette.
- Foreldreveiledning – skal gjøres på ulike nivå. Noen former for veiledning kan tilbys alle foreldre (universelt nivå) som fødselsforberedende kurs, ICDP-veiledning (International Child Development Programme) og rådgivning i samtaler i skoler/barnehager.
- Rett hjelp tidlig (se mer under tiltak 2.2 og 5.2) – gjennom dette tiltaket vil man gjennomføre observasjon og kartlegging på småbarnsavdelingene ute i barnehagene. I etterkant av disse observasjonene vil man gjøre avtaler rundt aktuelle tiltak som skal settes i verk i hvert enkelt tilfelle. Ett av disse tiltakene kan være ulike former for foreldreveiledning.
- Oversikt over tiltak – opprette en oversikt over foreldrestøttende tiltak som gjennomføres i Kristiansund kommune i dag. Det skal arbeides videre med å se på tilgangen og tilgjengeligheten av slike tiltak, og kartlegge hvorvidt det er hull som må dekkes.
- Fra veiledning til konkret støtte – utvikle samarbeid mellom oppvekst, NAV og frivilligheten, mellom oppvekst og Seksjon forvaltning helse og omsorg om praktisk bistand i hjemmet, frivillige “besteforeldre” med mer.

Tiltak 3.3 - Etablering av skolemiljøteam

Det skal opprettes et skolemiljøteam. Teamet skal gi skoler med utfordring i skolemiljøet ekstra tett oppfølging og sikre raskere og bedre innsats. Teamet skal støtte alle skolene i arbeidet med å utvikle trygge og gode skolemiljø, bidra til å forebygge mobbing og andre krenkelser, bistå i krevende saksbehandling, ha god kompetanse på opplæringslovens kapittel 12, samt at teamet kan bidra inn i den brede innsatsen med å forebygge og hindre utenforskap, marginalisering og kriminalitet.

Teamet skal være i drift i løpet av 2025.

Tiltak 3.4 - Tverrfaglig team i barnehager og skoler

Det skal opprettes tverrfaglige team i alle husene – det vil si barnehager, skoler og helsestasjon. Disse tverrfaglige teamene vil ha noe ulike utforming og innhold på ulike typer enheter, men de vil alle være enhetens arena for tverrfaglig samarbeid med andre instanser/eksterne aktører.

Arbeidet med å konkretisere innhold og utforming pågår.

I skolene skal vi definere hvem som skal være deltaker i tverrfaglige team. Tverrfaglig team i skolene ledes av enhetsleder og erstatter ulike eksisterende team ute i skolene der eksterne aktører deltar. Målet er en lik møtearena for tverrfaglighet uavhengig av hvilken skole man kommer til, og det vil effektivisere den samlede møteaktiviteten og progresjon i arbeidet både på systemnivå og individnivå.

Det skal utvikles et klart formål med tverrfaglig team, rutiner for møtestruktur, inkludert blant annet møteledelse, saksliste (enkeltsaker versus systemsaker), referat og fordeling av arbeidsoppgaver. Erfaringene fra ulike team som elevhelseteam og ressursteam kan danne grunnlag for vurdering av arbeidsmetodene i tverrfaglig team.

De tverrfaglige teamene i skolene skal være i drift fra skolestart 2025/26.

Tiltak 3.5 - Samtidig innsats fremfor seriell

Vi må ha mer samtidig innsats fremfor seriell innsats. Ved å jobbe samtidig får vi det beste resultatet – intensitet trumfer varighet. Det vil si at vi må sette søkelys på færre saker om gangen hvor man jobber intensivt og heller kan avslutte eller sende sakene videre på et tidligere tidspunkt. Vi må øve oss på å komme inn og hjelpe der det er lettest. Dette vil redusere kø-dannelse i hjelpeapparatene som PPT og BUP.

Delmål 4 - Alle barn og unge opplever mestring på sitt nivå og har muligheter for kreativ utforskning både i lek og i læring

Tiltak 4.1 - Praktisk skole

Kristiansund kommune har en satsning på praktisk skole, og har etablert både Newton og Bakgården Dagtid for å gi en mer variert opplæring. Ute i skolene er det også god praksis med å legge til rette for uteskole, skolehage og annen praktisk undervisning.

Newton Møre Kristiansund: I drift fra høsten 2024. En læringsarena lokalisert i Campus Kristiansund med søkelys på stort læringsutbytte og gode læringsopplevelser i realfag gjennom praktisk utforskning.

Bakgården Dagtid: Bakgården Ungdomshus fungerer som en variert opplæringsarena. Det samarbeides om å utvikle nye læringsmoduler innenfor praktisk-estetiske fag, samt å etablere en variert arena for sosial og praktisk trening. Det er opprettet et samarbeid med Kristiansund videregående skole om bruk av lokalene på dagtid.

Levende Vågen: Er en alternativ opplæringsarena for ungdomsskoleelever. Elevene har ulike verksteder for opplæring som mekanisk, trearbeid, fiske- og fangst og mat. Levende Vågen er en avdeling under Atlanten ungdomsskole og lokalisert i "Vågen" i Kristiansund sentrum.

Uteskole: Ved flere skoler brukes uteskole aktivt, og noen av skolene er med i satsningen "læring i friluft" gjennom Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal.

Skolehage: Etablere samarbeid med NORSØK for barnehager, skoler og SFO som ønsker det. Elever og lærere får utvikle praktiske ferdigheter og tilegne seg kunnskap om bærekraftige metoder, naturbruk- og dyrking.

Matproduksjon er særlig viktig som beredskap i byer.

Praktisk variert undervisning i alle fag: Meld. St. 34 En mer praktisk skole setter søkelys på å forbedre læring, motivasjon og trivsel i norsk skole ved å gjøre undervisninger mer praktisk og variert. Kommunen har fått tilskudd til innkjøp av utstyr og investering i læringsarenaer på 5.-10.trinn. Flere skoler deltar i prosjektet "Læring i friluftsliv" og andre skoler fokuserer mye på uteskole. Flere skoler innfører også timeplanfester lek på 1. trinn.

Skolebibliotek: Kommunen har søkt om midler til videreutvikling av skolebibliotekene til barneskolene i kommunen. Her vil Allanengen, Dale og Bjerkelund barneskoler være pilotskoler og nettverksbyggere. Formålet med tilskuddsordningen er å styrke skolebibliotek i grunnskolen. Skolebiblioteket skal være en inkluderende arena for læring og leseglede for alle elevgrupper og i alle fag. Vi ønsker også å se skolebibliotekene i sammenheng med læringsløypene og Folkebiblioteket som skal inn i Normoria.

Tiltak 4.2 - Inkluderende praksis

Alle skoler og barnehager er involvert i kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis gjennom Oppvekstnettverk Nordmøre. Dette gjennomsyrrer alt arbeidet som skjer, blant annet gjennom læringsløype-arbeidet. Målet er en pedagogisk praksis som favner alle barn og unge. Alle skal oppleve mestring og kjenne at de hører til i barnehageavdelingen sin, i klasserommet, i friminutt og i fritid.

Er igangsatt.

Hovedmål 9 - Vi skal ha inkluderende, rettferdig og god utdanning for alle

Delmål 5 - Vi har trygge, myndiggjorte, kompetente og faglig oppdaterte medarbeidere

Tiltak 5.1 - Bruke klyngene som struktur for tilgang til kompetanse og kapasitet

Vi skal videreutvikle klyngestruktur – en områdesatsing for sentrum, Nordlandet og Frei. Klyngene består av grunntjenestene helsestasjon, barnehager, barneskoler og ungdomsskoler (husene) i det geografiske området.

Vi videreutvikler strukturen ved å fordele kompetanse ut til husene (barnehage og skoler). Det skal være enklere å vite hvem man skal forholde seg til, enklere å etablere varige samarbeidsrelasjoner, og man kan enklere se sammenhenger mellom utfordringer og tiltak man kartlegger i helsestasjon, barnehage, barneskole og ungdomsskole. De samme fagfolkene skal jobbe i samme klynge. Tjenester som er særlig viktige er: Opplæringstjenesten, PPT, Forebyggende helsetjenester, barnevernet. Også politi og BUP er aktuelle.

Vi ønsker nå å sikre at alle husene, uavhengig av hvem som jobber der eller hvor de er lokalisert, får et likt tilbud tilpasset størrelsen på enheten. Vi vet at gjentagende samhandling bygger trygge samarbeidsrelasjoner, bygger kapasitet og at det i neste runde fører til økt sannsynlighet for å nå mål sammen. Husene tilrettelegger for at ulike fagfolk har arbeidsfasiliteter, utstyr og inkludering som gjør at en kan jobbe der hele dager.

Iverksetting 2025.

Tiltak 5.2 - Barnehagebasert kompetanseheving

Kompetanseheving i samspill/relasjonsarbeid på småbarnsavdelinger: I 2025 og 2026 skal det gjennomføres kursing av ansatte i småbarnsavdelinger i Kristiansund kommune. Inntil 4 barnehager i halvåret.

Rett hjelp tidlig - systemblikk: Høsten 2025 vil PPT, barnehager og andre instanser som jobber inn mot det tverrfaglige arbeidet i småbarnsavdelingene motta kursing i metoden "Rett hjelp tidlig" som vil bidra til en struktur for systematisk utviklingsarbeid i barnehagesektoren.

Tiltak 5.3 - Kompetanseheving via Oppvekstnettverk Nordmøre

Ansatte fra barnehager, skoler og PPT deltar i læringsløyper i Oppvekstnettverk Nordmøre. Dette er arbeidsplassbasert kompetanseheving der universitets- og høyskolesektoren ved NTNU (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet) og DMMH (Dronning Mauds Minne høgskole) står for det faglige. Hver enhet har sine øvingslærere som deltar på samlingene og tar med seg det de har lært tilbake til egen enhet hvor man jobber med ulike oppgaver frem mot neste samling.

Det er også satt i gang en erfaringsbasert master som bygger på spesial- og sosialpedagogiske tradisjoner ved Campus Kristiansund. Denne utdanningen tar utgangspunkt i lærers (studentens) erfaringer og de settes i stand til å forstå, analysere og håndtere komplekse samspillsforhold i skolen og barnehagen.

Nordmørsløftet gjennomføres på felles planleggingsdag i august, og gir faglig påfyll til alle ansatte som danner laget rundt barnet. Eksempel på tema: ny opplæringslov, bekymringsfullt skolefravær, atferdsvansker og skolevegring, risiko- og sårbarhetsfaktorer.

Tiltak 5.4 - Profesjonelle koordinatører

Barnekoordinators oppgaver følger av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a andre ledd bokstav a–e.

Vi har endret organisasjonstilknytning av barnekoordinator fra Seksjon forvaltning helse og omsorg til enhet Forebyggende helsetjenester. I tillegg vil vi ansette to årsverk i stillinger som koordinator/ansvarlige for samhandling. Dette vil føre til raskere og sikrere koordinering i både krevende og akutte enkeltsaker og i systemsaker.

Oppstart 2025.

Delmål 6 - Vi har en kunnskapsbasert gjennomgang av det vi driver med, har en kritisk vurdering, slutter med det som ikke virker og iverksetter hensiktsmessige tiltak

Tiltak 6.1 - Tettere tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid

Vi skal ha et tettere tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid mellom oppvekstsektoren og andre aktuelle enheter.

Kultur: Kristiansund kommune skal etablere flere konkrete samarbeid, på områder der vi ser at tjenester på tvers av ulike sektorer jobber med de samme barna og familiene, men med ulike lovverk og verktøy.

Vi har allerede et samarbeid på gang mellom oppvekstsektoren og kulturenheten, der prosjektet "Kulturskolen i fremtidens kommune" jobber med å se på hvordan kulturkompetansen som kulturskolen besitter, kan brukes i flere kommunale tjenester. Det er også omdisponert ressurser i begge enhetene til å opprette en tverrfaglig rådgiver mellom oppvekst og kultur for å styrke dette arbeidet, levekår og varierte opplæringsarenaer.

Bo og habilitering: Det jobbes med omstillingsprosjektet, og en felles tjenestebeskrivelse knyttet til bo- og habiliteringstjenesten med målgruppen barn og unge i skolen, og barn med store og langvarige hjelpebehov. Tjenestene for barn- og unge er flyttet til oppvekstsektoren.

Forebyggende helsetjenester: Det skal tilsettes profesjonelle koordinatore og barnekoordinator (se tiltak 1.7). Det skal også ses på om et økt samarbeid rundt støttekontakttjeneste og fritidstilbud kan gi bedre effekt av denne tjenesten.

Eiendomsdrift og Kommunalteknikk: “Byggene er den 3. pedagogen” - utvikling av kommunale bygg og uteområder som åpnes mot våre omgivelser.

Tiltak 6.2 - Etablering av IKS

IKS står for “Innsatsteam i komplekse saker”.

Vi skal raskt kunne komme på banen med tverrfaglig hjelp og innsats ved at et bredt sammensatt team kan tre sammen på kort varsel for å bistå enhetsleder i “Huset” når enheten har en sak man ikke klarer å løse/håndtere på egen enhet eller ved hjelp av klyngeressurser. Enhetsleder beslutter om en sak skal meldes inn til IKS. IKS får mandat til å bestille en spesialisert kompetanse til enhetsleder.

Teamet er kun tenkt brukt i de meste komplekse og krevende sakene, og vil gjøre punktinnsetts.

Oppstart i løpet av 2025.

Tiltak 6.3 - Overgangsrutiner

Videreutvikle neste praksis der vi allerede har gode overgangsrutiner og etablere ny praksis på områder vi ikke har overgangsrutiner:

- Overgang fra helsestasjon til barnehage.
- Overgang fra barnehage til barneskole.
- Overgang fra barneskole til ungdomsskole.
- Overgang fra ungdomsskole til videregående skole.

Det vil utarbeides egne rutiner for disse overgangene, som blir likt i enheter og klynger.

Oppstart 2025.

Tiltak 6.4 - Tiltaksliste for selekterte og indikerte tiltak

I Kristiansund kommune skal vi ha god oversikt over hvilke tiltak vi kan benytte når vi oppdager vansker som krever tiltak på selektert eller indikert nivå. Det skal derfor startes et arbeid med å utarbeide en tiltaksliste for selekterte og indikerte tiltak.

Oppstart 2025.

Tiltak 6.5 - Evaluere plassering av leksehjelp

I Kristiansund tilbys leksehjelp for 2.-4. klasse, samt innføringsklasser. Det er reist spørsmål om hvorvidt plasseringen er riktig, og det skal evalueres hvorvidt dette skal flyttes til andre trinn.

Evalueres i løpet av 2026.

Tiltak 6.6 - Lage handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme

Det skal utarbeides en handlingsplan mot radikaliserings og ekstremisme, og arbeidet skal ledes av SLT-koordinator.

Tiltak 6.7 - Kartlegging og evaluering

Vi skal kartlegge hvilke tiltak vi gjennomfører i dag, vurdere effekten av disse, og lage en samlet verktøykasse over hvilke tiltak vi skal bruke i Kristiansund kommune.

4. KUNNSKAPSGRUNNLAG

4.1 Nasjonale, regionale og lokale føringer

“Vi skal være der barna er” er forankret i nye nasjonale reformer, regionalt- og lokalt utviklingsarbeid.

Internasjonalt nivå

FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonen har 42 artikler som sier hvilke rettigheter alle barn har, og inneholder fire generelle prinsipper som handler om ikke-diskriminering, barnets beste, barnets rett til liv og utvikling og barnets rett til å bli hørt. Norge ratifiserte Barnekonvensjonen i 1991. Dette innebærer at konvensjonen gjelder som norsk lov, og har forrang foran andre lover ved motstrid (regjeringen.no).

Artikkel 3:

1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Artikkel 12:

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

Artikkel 31:

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

Nasjonalt nivå

Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på

Stortingsmelding nummer 6 (2019–2020) Tett på, har som hovedmål at barnehage, skole og SFO skal være arenaer som gir muligheter for alle barn og unge, uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, kjønn og eventuelle funksjonsforskjeller. Dette krever både inkluderende fellesskap og tidlig innsats.

Forebygging knyttes særlig til at kompetansen hos ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten må styrkes.

Meldingen legger fram et varig kompetanseløft i det spesialpedagogiske feltet som et sentralt grep for å sikre at utfordringer fanges opp tidlig og at tilrettelegging blir god.

I denne meldingen sier regjeringen blant annet at de vil “legge til rette for at kompetansen kommer tett på barna og elevene. Vi vil blant annet styrke det tverrfaglige samarbeidet og setter i gang et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten”.

Meldingen understreker også at tverrsektorielt samarbeid og helhetlige tjenester er avgjørende for forebygging. Det skal være et tett samarbeid mellom barnehage, skole, PP-tjenesten, skolefritidsordning og andre relevante instanser for å sikre at barn med behov for støtte får det så tidlig som mulig.

[Les stortingsmelding 6 \(2019–2020\) på nettsiden til regjeringen \(regjeringen.no\).](http://regjeringen.no)

Ny barnevernslov og oppvekstreformen (01.01.2022)

Oppvekstreformen treddet i kraft 01.01.2022. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen skal nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. Av den grunn omtales reformen som en oppvekstreform, ikke kun som en barnevernreform. Dette understrekes av at det er gjort likelydende endringer i 14 velferdslover rettet mot barn og unge.

Kommunen skal legge til rette for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivå, og kommunen skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren.

Det følger av barnevernsloven § 15-1 første ledd at det er kommunen som har ansvaret for å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker, og at kommunestyret skal vedta en forebyggende plan.

[Les barnevernsloven på nettsiden til Lovdata \(lovdata.no\).](#)

Ny opplæringslov med kommunale forskrifter (01.08.2024)

Den nye opplæringsloven med forskrifter trådte i kraft 01.08.2024. Loven setter rammene for opplæringen, og er sentral for å sikre at barn, ungdom og voksne får en god opplæring i et godt miljø (ny lov § 1-1). At alle møtes og får den samme opplæringen, skal bidra til et samfunn med høy tillit, sosial mobilitet og små forskjeller.

Da loven ble behandlet i stortinget presiserte Kunnskapsdepartementet at loven er det sentrale rettslige rammeverket for at skolen skal lykkes med det viktige samfunnsoppdraget sitt, og at kommuner er ansvarlige for at loven følges.

Fellesskolen er en del av grunnmuren i den norske velferdsstaten og legger til rette for at alle barn skal få like muligheter til utdanning uavhengig av hvor de bor, sosial bakgrunn, kulturell og etnisk bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering og kjønn. Opplæringsloven skal være et solid rammeverk som sikrer alle en opplæring av høy kvalitet, et trygt og godt læringsmiljø, og medvirkning i forhold som gjelder en selv.

Den nye loven skal være mer oppdatert, mer tilgjengelig, mer forståelig og mer tilpasset dagens samfunn og hverdagen i den norske opplæringssektoren.

[Les opplæringsloven på nettsiden til lovdata \(lovdata.no\).](#)

Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole

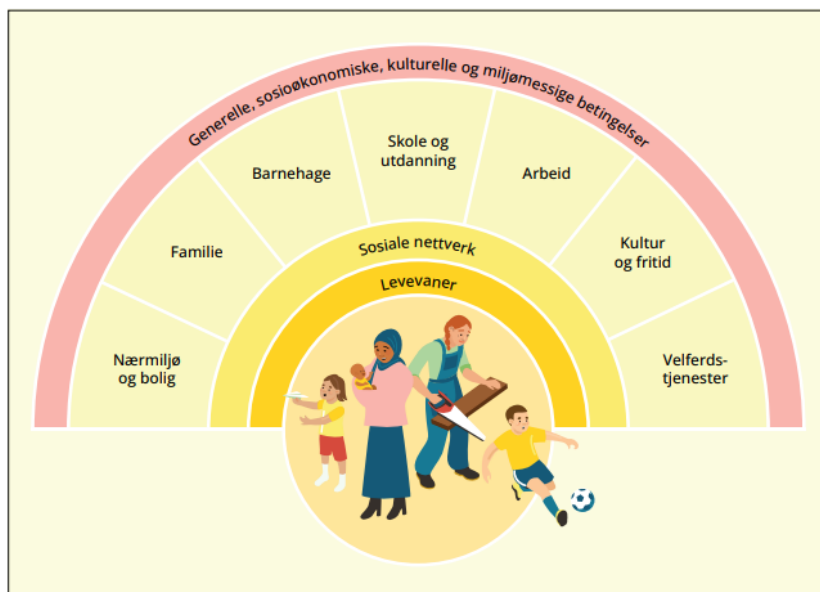
Stortingsmelding nummer 34 En mer praktisk skole, legger vekt på å styrke praktisk læring, motivasjon og trivsel ved å knytte teori tettere til praksis, tilby mer varierte læringsarenaer og støtte praktiske læringsformer. Hovedtrekkene inkluderer valgfag på mellomtrinnet, arbeidslivsfag på ungdomstrinnet, styrking av læringsarenaer og utstyr, støtte til kompetanseheving og utviklingsprosjekter, samt en helhetlig strategi for skolemiljøet. Målet er å forberede elevene på samfunns- og arbeidsliv, og å øke mestring og trivsel for alle.

[Les stortingsmelding 34 \(2023–2024\) på nettsiden til regjeringen \(regjeringen.no\).](#)

Meld. St. 28 (2024–2025) Tro på framtida

Stortingsmelding nummer 28 (2024–2025) Tro på framtida, legger vekt på helhetlig, sektorovergripende forebygging, tidlig innsats og universelle tjenester for å redusere sosiale ulikheter og sikre like muligheter fra fødsel til voksenliv. Kommunens forebyggende arbeid bør derfor være langsiktig, universelt forankret og supplert med målrettede tiltak for utsatte grupper.

"Målet med det forebyggende arbeidet er å styrke beskyttelsesfaktorene som er viktige for at barn og unge kan leve gode liv" (Meld. St. 28, side 9).

Kilde: regjeringen.no

Figuren viser ulike forhold som kan bidra til god oppvekst, og illustrerer hvordan barn og unges oppvekstvilkår påvirkes av mange ulike faktorer som levevaner, sosiale nettverk og generelle, sosioøkonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser.

Fra kommunen sitt perspektiv innebærer stortingsmelding 28 at forebyggende arbeid blant annet bør legge særlig vekt på tidlige innsatsperioder, inkludert de første leveårene.

"Familien er den viktigste rammen rundt barn og unge. Ressursene som barn og unge har tilgang til gjennom sine foreldre og familien, har betydning for deres livs- og utviklingsmuligheter fra barndommen og inn i voksenlivet. Fosterlivet og de tidlige barneårene, barnets «1000 første dager», spiller en stor rolle i barns utvikling. Forskning understreker viktigheten av trygg tilknytning mellom barn og omsorgsperson helt fra fødselen av. Allerede fra tidlig alder er det gjennomgående sosiale forskjeller i barns læring og sosiale og emosjonelle utvikling. Foreldre kan ha behov for veiledning og støtte for å gi barnet en god oppvekst og for å legge grunnlaget for et godt livsløp" (Meld. St. 28, side 13).

Kommunen må ha gode helsestasjoner, barnehagetilbud, familie- og foreldrestøtte som når alle familier tidlig.

Et annet viktig punkt er å jobbe for universelle tilbud av høy kvalitet i barnehage, skole, SFO, fritid, slik at de fungerer som gode arenaer for læring, sosial utvikling og deltakelse.

Vi trenger også å bygge et sterkt tverrsektorielt lag rundt barn og unge – helsestasjon, skole, psykisk helse, barnevern og kultur med videre – med tydelige samarbeidsrutiner og ansvar, og sørge for at ansatte har kompetanse og kapasitet.

"Målet er en god start, trygge oppvekstvilkår og like muligheter for barn og unge og deres familier – fra unnfangelse, gjennom barndom og ungdomstid og inn i arbeidslivet. Meldingen har et bredt forebyggingsperspektiv. Samfunnet bruker i dag store ressurser på å støtte familier som opplever ulike levekårsutfordringer, gjennom arbeidsrettet innsats, inntektssikring, helsetjenester, barnehage, skole, sosiale tjenester og barnevern. Tidlig innsats bidrar til å forebygge større utfordringer. Målet er å stimulere til at flest mulig kan bidra til å løse viktige oppgaver i samfunnet, og bidra til å finansiere fellesskapet. Dette blir ikke mindre viktig i tiden framover, der demografiske endringer gjør det nødvendig at flest mulig bidrar" (Meld. St. 28, side 8).

[Les stortingsmelding 28 \(2024–2025\) på nettsiden til regjeringen \(regjeringen.no\).](#)

Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele

Kultur er en viktig del av kommunens forebyggende arbeid for barn og unge. Gjennom kunst- og kulturaktiviteter får barn og unge oppleve fellesskap, mestring og tilhørighet, noe som styrker psykisk helse og motvirker utenforskap. Kulturtilbudene skal være universelle, tilgjengelige og inkluderende, slik at alle barn, uavhengig av bakgrunn og økonomi, får mulighet til å delta.

Stortingsmelding nummer 18 Oppleve, skape, dele, understreker at barn og unge både skal få oppleve kultur, selv være skapere, og få dele sine uttrykk med andre. Kommunen vil derfor legge vekt på å utvikle gode kulturarenaer i samarbeid mellom kulturskole, skole, fritidstilbud og frivillighet, og samtidig sikre barn- og unges reelle medvirkning i utforming av tilbudene.

Kultur er dermed ikke bare et fritidstilbud, men en sentral del av det helhetlige oppvekstarbeidet. Gjennom kultur bygger vi identitet, styrker fellesskap og gir barn og unge verktøy til å mestre både hverdagen og fremtiden.

[Les stortingsmelding 18 \(2020–2021\) på nettsiden til regjeringen \(regjeringen.no\).](#)

Regionalt nivå

Oppvekstnettverk Nordmøre

Oppvekstnettverk Nordmøre er et nettverk for samarbeid og utvikling av oppvekstsektoren i kommunene på Nordmøre. Visjonen til nettverket er «Barn og unge som skaper og lever meningsfylte liv». Dette er likelydende med hovedmålet i kommunens oppvekstplan.

8 kommuner på Nordmøre samarbeider gjennom Oppvekstnettverk Nordmøre om å videreutvikle og forbedre oppvekstsektoren. Gjennom prosesser med partsamarbeid og samskaping har vi prøvd å skape involvering, eierskap og kompetansemobilisering for de endringene som er nødvendige, dersom barna våre skal utvikle ny kompetanse som er nyttig for framtida.

Nettverkets fokusområder er å bistå barn og ungdom i å skape og leve meningsfulle liv, gjennom å:

- Bygge kapasitet til å ta oppvekstsektoren på Nordmøre inn i fremtiden.
- Utvikle samarbeid på tvers av kommuner innen oppvekstsektoren.
- Tilby og utvikle arenaer for samskaping mellom ledere og andre interessenter.
- Tilby lederutvikling i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren.
- Koordinere desentralisert kompetanseutvikling for oppvekstsektoren.
- Samarbeide med eksterne parter.

Barn og unges helsetjeneste

I 2021 startet Helse Møre og Romsdal samarbeidsprosjektet "Barn og unges helsetjeneste i Møre og Romsdal", et samarbeid mellom de 26 kommunene i Møre og Romsdal og Psykisk helsevern for barn og unge i Helse Møre og Romsdal. Det ble jobbet med en kartlegging opp mot forløp som Helse Fonna hadde utarbeidet for å se om «kart og terreng» stemte hos oss. Disse forløpene er blitt revidert blant annet etter innspill fra Møre og Romsdal og nye nasjonale føringer.

Målet er felles – å ha en sammenhengende tjeneste rundt barn og ungdom med psykiske helseutfordringer. Satsingen barn og unges helsetjeneste består av syv samhandlingsforløp for de vanligste psykiske plagene hos barn og unge. Forløpene fungerer som et kart over tjenestene og skal gi brukere og fagpersoner bedre oversikt over ansvarsområder og roller.

[Les mer om satsingen barn og unges helsetjeneste på nettsiden til Helse Møre og Romsdal \(helse-mr.no\).](https://helse-mr.no)

Lokalt nivå

Aktuelle lokale dokumenter som er en del av grunnlaget for denne planen

- [Kommuneplanens samfunnsdel 2024–2036 \(kristiansund.kommune.no\)](https://kristiansund.kommune.no)
- [Oppvekstplan for Kristiansund kommune 2019–2027 \(kristiansund.kommune.no\)](https://kristiansund.kommune.no)
- [Kommunedelplan for kultur 2022–2030 \(kristiansund.kommune.no\)](https://kristiansund.kommune.no)
- [Oppvekstprofil for Kristiansund 2025 \(helsedirektoratet.no\)](https://helsedirektoratet.no)
- [Folkehelseprofil for Kristiansund 2025 \(helsedirektoratet.no\)](https://helsedirektoratet.no)
- Ungdata 2024
 - [barneskole \(ungdata.no\)](https://ungdata.no)
 - [ungdomsskole \(ungdata.no\)](https://ungdata.no)
 - [videregående skole \(ungdata.no\)](https://ungdata.no)
- [Kvalitetsmelding for grunnskolen i Kristiansund 2024 \(kristiansund.kommune.no\)](https://kristiansund.kommune.no)
- [Brukerundersøkelse barnehage 2025 \(utdanningsdirektoratet.no\)](https://utdanningsdirektoratet.no)

Vi skal styrke det samordna og virkningsfulle forebyggende arbeidet for barn- og unge, jamfør vedtak i bystyret Handlingsprogram 2024–2027.

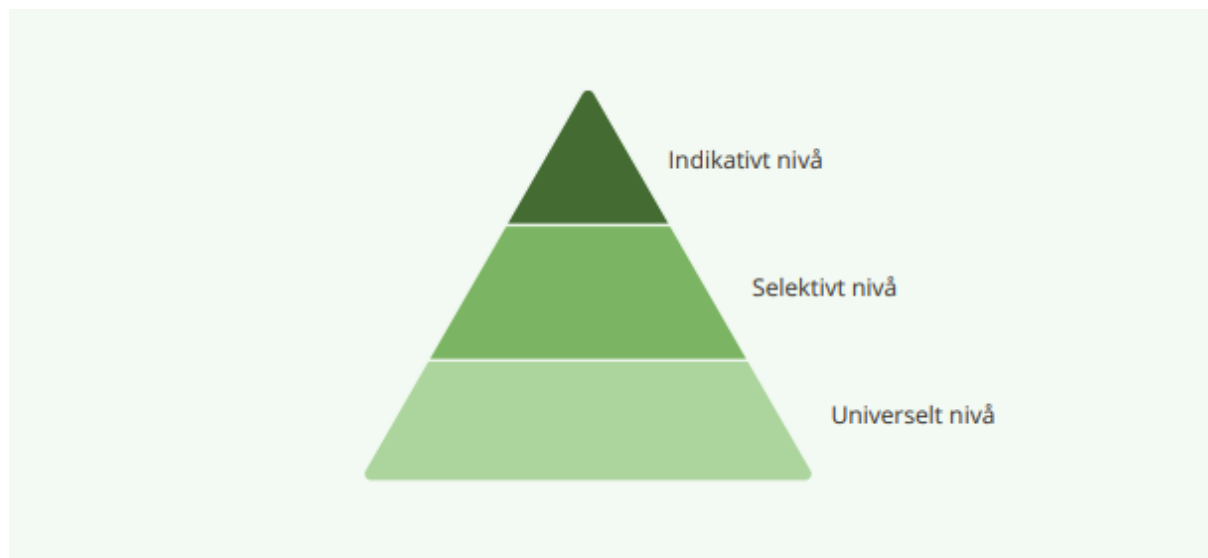
4.2 Hva er forebygging?

Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt og trygt oppvekstmiljø for alle. Dette handler om informasjons- og holdningsarbeid, samt konkret arbeid for å skape gode og trygge lokalsamfunn.

Tidlig forebyggende innsats kan settes inn på alle nivå. Kunnskap om risiko og beskyttelse er i stor grad en forutsetning for å kunne sette inn tiltak tidlig, før problemene utvikler seg.

Universell, selektert og indikert forebygging

Det skilles mellom tre nivåer i forebygging; universell, selektiv og indikert forebygging. Inndelingen viser hvilken målgruppe det enkelte tiltak er rettet mot, samt grad av risiko og kan gi en indikasjon på type tiltak barnet og dens familie kan ha nytte av. Det vil være glidende overganger mellom de ulike nivåene.

Kilde: regjeringen.no

Figuren illustrer de tre nivåene i forebygging – universell, selektiv og indikert.

Universell forebygging omfatter innsats rettet mot hele befolkningsgrupper (for eksempel alle barn og unge) uten identifiserte individer eller grupper med forhøyet risiko. Helsestasjonsprogram, læringsmiljøarbeid i barnehage og skole, fritidsklubber, ferieaktiviteter, leksehjelp, frivillige organisasjoner med mer er eksempler på universell forebygging.

Selektert forebygging er tiltak rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge og/eller deres foreldre. Dette kan være ulike program for barn og unge i risiko for å utvikle atferdsvansker.

Indikert forebygging er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer. Dette kan eksempelvis være individer som har symptomer på depresjon eller andre lidelser, men som ikke møter kriteriene for alvorlig diagnose. Tiltak rettet mot ungdom med begynnende rusproblemer eller tiltak rettet mot barn og unge med psykiske plager og lidelser er eksempler på indikert forebygging.

Behandling er tiltak som benyttes etter at diagnostisert sykdom eller klinisk høyt symptomnivå har oppstått. Et tiltak virker forebyggende dersom det over tid bidrar til å redusere antall nye sykdomstilfeller eller antall nye personer med klinisk høyt symptomnivå.

"Tiltakene på de ulike nivåene ser ulike ut. Høyere opp i pyramiden vil tiltakene være mer spesialiserte, mens tiltakene på det universelle nivået er mer generelle, fordi de favner bredere og retter seg mot alle barn. I forebyggingstrekanten representerer det universelle nivået en viktig grunnmur når man skal gi gode oppvekstvilkår til alle barn. God kvalitet i de universelle velferdstjenestene og innsatsene er avgjørende, og selektive og indikerte innsatser bygges på denne grunnmuren" (Meld. St. 28, side 10).

Kommunens forebyggende arbeid er viktig, på alle nivå. Som følge av ny barnevernlov er kommunens ansvarsområde tydeliggjort. Det er lovendringens intensjon at ansatte i kommunen vet om og hvordan de kan hjelpe familier hvor omsorgssvikt og atferdsvansker forekommer. Det er også ønskelig at hjelp og støtte er tilgjengelig på et tidlig tidspunkt.

Risiko og beskyttelsesfaktorer

Kjennskap til både risiko- og beskyttelsesfaktorer er viktig for å kunne hjelpe familiene på et tidlig tidspunkt i barnets liv og tidlig i utviklingen av ulike vansker. Det er i barns første atten leveår de største endringene i livet forekommer, og endringene er av både fysisk, emosjonell, kognitiv og sosial art. Barnets utvikling er en sosial prosess, og familien er en av de viktigste sosiale kontekstene denne utviklingen foregår i.

Andre arenaer som barnehage, skole, fritidsaktiviteter og lokalmiljø er også viktige utviklingsarenaer for barn og unge. Derfor vil en rekke ulike betingelser og faktorer være av betydning når det skal arbeides forebyggende og tiltaksspesifikt med barn der det er risiko for utvikling av omsorgssvikt og atferdsvansker. Både individuelle faktorer (for eksempel genetisk disposisjon) og faktorer i de ulike miljøene vil være av betydning. Det er bred enighet om at enkelte risikofaktorer øker både risiko og sårbarhet hos det enkelte barn og dens familie. Samtidig vil beskyttelsesfaktorer kunne redusere og avhjelpe utvikling av vansker.

Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer kan både være faktorer individuelt hos barnet (biologiske og psykologiske faktorer), men også i miljøene rundt barnet (for eksempel familie, nettverk og barnehage/skole).

Risikofaktorer

Risikofaktorer defineres som faktorer som øker risiko for utvikling av helseplager, sykdom eller død. En og samme risikofaktor kan ha sammenheng med flere ulike lidelser eller helseproblemer.

Noen sentrale risikofaktorer:

- Skadelige omsorgsformer (neglekt og alvorlig svikt).
- Alvorlige krenkelser (psykisk vold, fysisk vold, mishandling og seksuelle overgrep).
- Emosjonell utilgjengelighet/fjernhet hos foresatte.
- Rusmiddelbruk hos foresatte.
- Alvorlige former for psykiske lidelser hos foresatte.
- Utviklingsvansker som ikke blir forstått og hjulpet.
- Skadelig psykososialt miljø i barnehage/skole.
- Levekårsutfordringer: skadelige strukturelle betingelser (mangler i boforhold, relativ fattigdom, multistressende miljø).

Beskyttelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer er faktorer som reduserer effekten av de belastningene et barn og den familie er utsatt for. Et eksempel på dette er at sosial støtte demper og reduserer virkningen av helseskadelige virkninger av belastninger (regjeringen.no).

Identifisering av risiko- og beskyttelsesfaktorer vil kunne være til god hjelp for ansatte når bekymring forekommer. Under følger en oversikt over aktuelle risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Noen sentrale beskyttelsesfaktorer:

- Omsorgspersonene har god omsorgsutøvelse.
- Omsorgspersonene er godt integrert i samfunnet og har jobb/utdanning, har god fungering og sosialt nettverk.
- Barnet hjelpes til aldersadekvat eller bedre fungering på samtlige kompetanseområder (kognitiv/språk-atferd/moral- emosjonelt- sosialt og motorisk).
- Barnet tilpasser seg godt til barnehage og skole, innordner seg rutiner, godtar grensesetting, er sosialt inkludert og har gode skolefaglige prestasjoner.
- Barnet hjelpes til å få venner/oppleve tilhørighet.
- Fra 8 års alder: barnet har en hobby/fritidsaktivitet hvor det opplever mestring.
- Slik at barnet fra 10 års alder: karakteriseres av optimisme, positivt selvbilde, lett å like og sosial av natur.

(Imenes & Kvello, 2023).